

บทที่ 4

บริบทชุมชน

ในการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กในชุมชนในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กในชุมชนภาคเหนือ โดยศึกษาถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์นั้น และเพื่อหาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กในชุมชนภาคเหนือ โดยจะศึกษาในพื้นที่ บ้านสันทราย หมู่ที่ 6 ตำบลหลวงเหนือ อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างมาก กล่าวคือ ผู้สูงอายุและเด็กมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงาน การเปลี่ยนแปลงของชุมชน การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมประเพณี เอดส์ ยาเสพติด และการศึกษา เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดที่ศึกษา ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านสันทราย หมู่ที่ 6 ตำบลหลวงเหนือ อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง มีจำนวนครัวเรือน 167 หลังคาเรือน มีประชากรจำนวน 624 คน แยกเป็นชาย จำนวน 314 คน และเพศหญิงจำนวน 310 คน หมู่บ้านสันทรายอยู่ห่างจากอำเภอค้อยสะเก็ด ประมาณ 4.5 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 25 กิโลเมตร (นับจากศาลากลาง) การคมนาคมไปยังอำเภอค้อยสะเก็ด สะดวกสบายตลอดปี ส่วนการสัญจรไปมาภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยางและคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ มีบ้างที่เป็นถนนลูกรัง แต่ก็เป็นส่วนน้อย

หมู่บ้านสันทรายเป็นชุมชนใหม่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าก่อตั้งเมื่อใดจากการสัมภาษณ์นายดวงแสน บัวบาล อายุ 89 ปี ซึ่งเป็นคนเมืองวะโดยกำเนิด แต่ได้อพยพติดตามพ่อแม่มาบ้านสันทราย เมื่ออายุ 8 ขวบ ได้เล่าและถ่ายทอดประวัติของหมู่บ้านให้ทราบดังนี้

บ้านสันทรายสันนิษฐานว่าก่อตั้งเมื่อประมาณ 90 ปี (โดยคาดการณ์จากอายุผู้เล่า) ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนอพยพมาจากเขตตำบลเมืองวะหมู่ 9 และหมู่อื่น ๆ มาสมทบเป็นบางส่วนได้อพยพมาทำการบุกเบิกพื้นที่เพื่อทำการเกษตร จากลักษณะทางกายภาพของชุมชนที่

เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกทำให้ผลผลิตของชุมชนได้ผลดี ซึ่งสามารถเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเป็นอย่างดี

ในสมัยก่อนบ้านสันทรายมีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทราย แห้งแล้ง และเป็น ที่ดอน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านสันทราย ต่อมาทางราชการได้ก่อสร้างเขื่อนแม่กวงอุดมธาราขึ้น บริเวณด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านและบุคคลลงชลประทานผ่านหมู่บ้านทางทิศเหนือ ทำให้หมู่บ้านสันทรายได้รับประโยชน์จากเขื่อนแม่กวงอุดมธาราอย่างเต็มที่กลายเป็นหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเกษตรได้เป็นอย่างดี จึงได้มีประชากรเพิ่มมากขึ้น และเป็นหมู่บ้านที่มีความเจริญระดับปานกลาง

ปัจจุบันหมู่บ้านสันทรายมีความเจริญขึ้นมาก มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง โรงเรียนบ้านสันทราย ปัจจุบัน (พ.ศ. 2543) มีอาจารย์วิรัตน์ คำใจใส ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ คนมีนักเรียนประมาณ 65 คน นอกจากนี้ยังมีวัด 1 แห่ง คือวัดสุขวิเวการาม มีร้านค้า ศูนย์เด็กเล็ก ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ประปา ไฟฟ้า และอื่น ๆ ตามควรแก่สภาพ

2. ลักษณะทางกายภาพ

หมู่บ้านสันทราย เป็นหมู่บ้านชนเมือง เป็นหมู่บ้านในจำนวน 10 หมู่บ้าน ของ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,658 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอดอยสะเก็ด และห่างจากตัวอำเภอดอยสะเก็ด ประมาณ 4.5 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 25 กิโลเมตร นับจากศาลากลาง

การเดินทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ไปยังหมู่บ้านสันทราย สามารถเดินทางได้ 2 เส้นทาง คือ

เส้นทางที่ 1 จากสี่แยกศาลเด็กไปตามถนนเชียงใหม่ - ดอยสะเก็ด เลี้ยวซ้ายเข้า ถนนเลียบคลองชลประทาน ประมาณ 3 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าหมู่บ้าน

เส้นทางที่ 2 จากสี่แยกศาลเด็กไปตามถนนเชียงใหม่ - ดอยสะเก็ด เลี้ยวซ้ายปากทางเข้าตำบลหลวงเหนือ ไปตามถนนประมาณ 5 กิโลเมตร เข้าหมู่บ้าน

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติด หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 9 ตำบลหลวงเหนือ โดยมีคลองชลประทานกั้น

ทิศใต้ ติดตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด

ทิศตะวันตก ติด หมู่ 3 และหมู่ 7 ตำบลหลวงเหนือ

ทิศตะวันออก ติด หมู่ 2 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด

ภูมิประเทศ

บ้านสันทราย มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขามีน้ำอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากอยู่ในเขตบริการของเขื่อนแม่กวงอุดมธารา และอยู่ใกล้เขื่อนประมาณ 6 กิโลเมตร ประชากรในหมู่บ้านจึงมีอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะประชาชนที่มีอายุโดยเฉลี่ย 45 ปี ขึ้นไป ส่วนประชากรในวัยหนุ่มสาวมักจะเข้าไปทำงานในเมือง หรือตามโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ

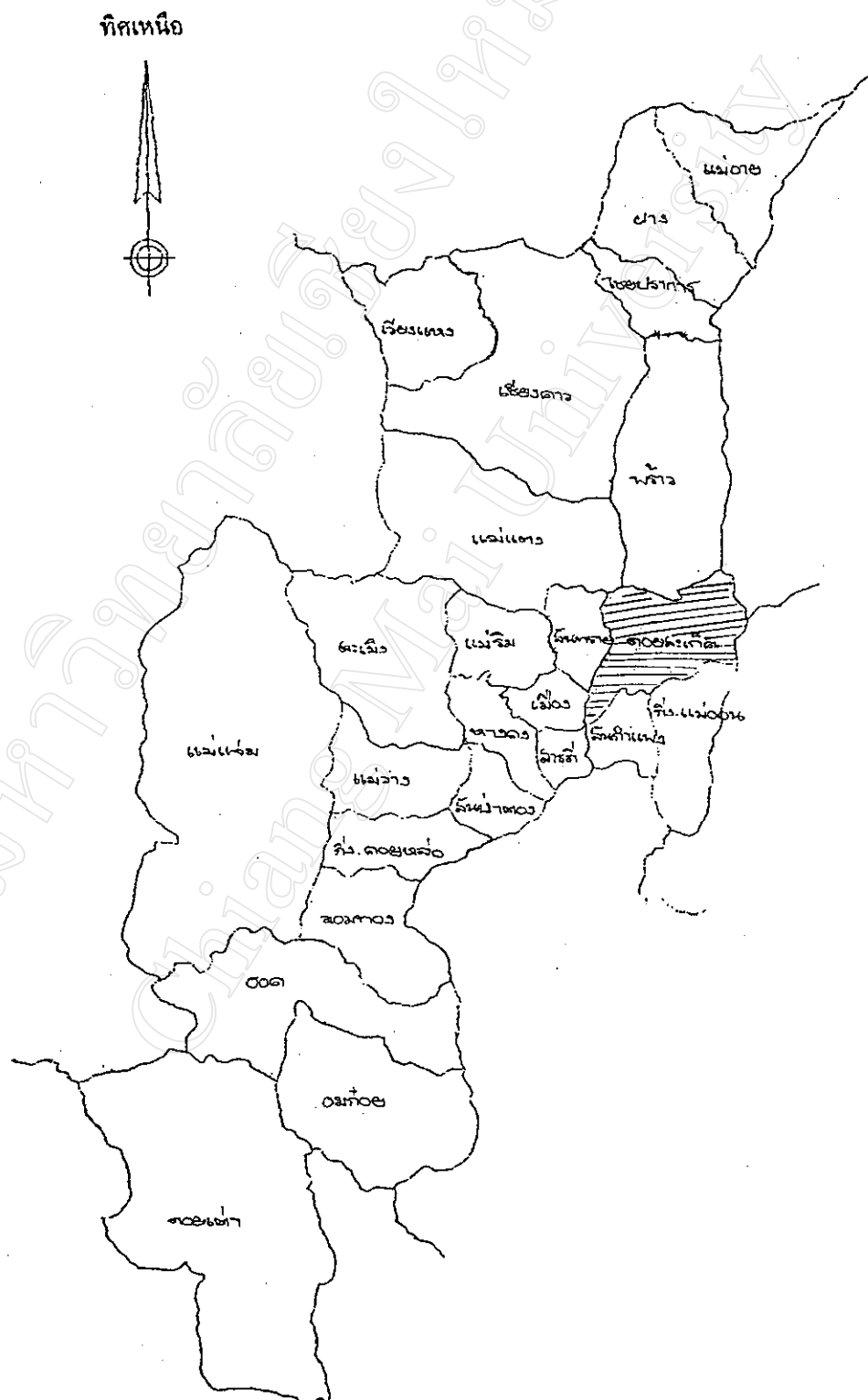
ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

การตั้งบ้านเรือนของหมู่บ้านสันทราย ส่วนมากจะเกาะกลุ่มตามเส้นทางคมนาคม โดยปลูกบ้านตามสองข้างทางของถนนที่ตัดผ่านในหมู่บ้าน บ้านแต่ละหลังจะอยู่ไม่ไกลกัน และบ้านส่วนใหญ่จะไม่มีรั้วล้อมกันแสดงกรรมสิทธิ์ของคนอย่างถาวร แต่ส่วนมากจะปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวเขตของตนหรือเพื่อความสวยงามเท่านั้น

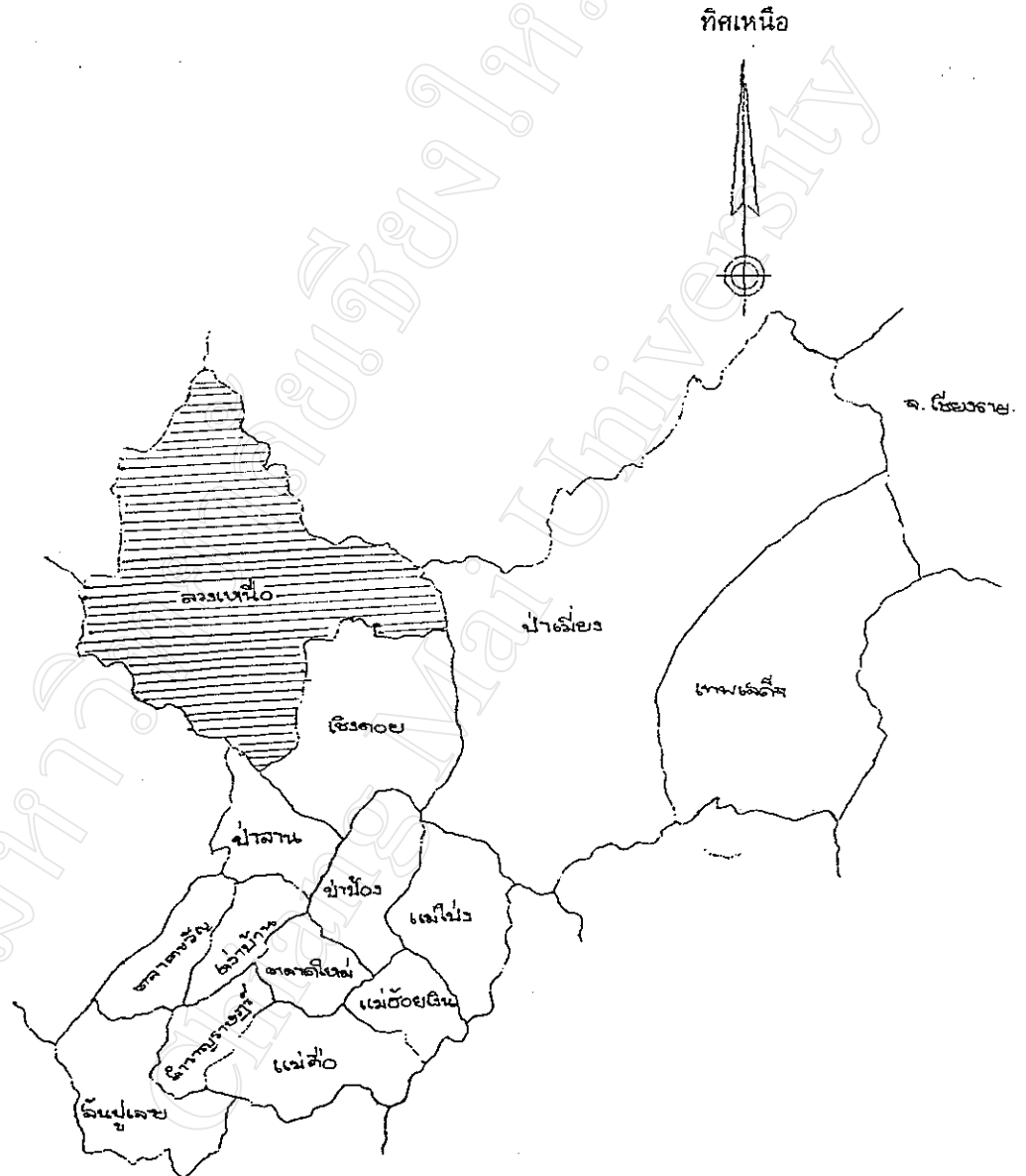
ขนาดของบ้านจะแตกต่างกันตามฐานะและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ใต้ถุนโล่ง มุงหลังคาด้วยกระเบื้องลอนคู่แบบสมัยใหม่ ตัวบ้านส่วนมากจะสร้างด้วยไม้ ห้องครัวแยกจากตัวบ้าน บางบ้านเป็นบ้านไม้สองชั้น โดยมีชั้นล่างก่อด้วยอิฐฉาบปูน และบางบ้านก็มีฐานะดีมาก จึงสร้างบ้านเรือนแบบทันสมัย และบ้านที่สร้างด้วยไม้ใต้ถุนสูงแบบล้านนาทั่วไป

ทรัพยากรธรรมชาติ

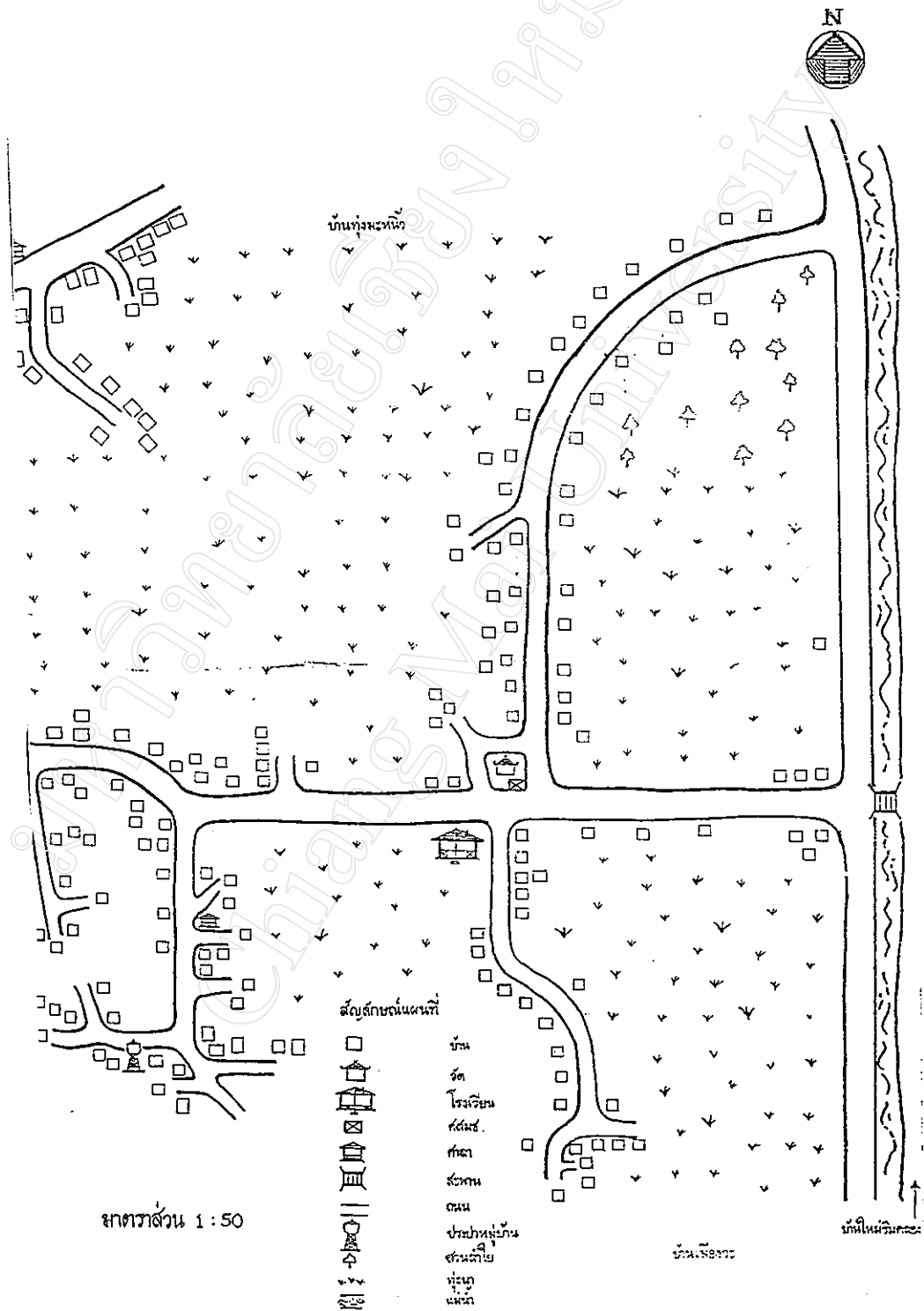
หมู่บ้านสันทราย มีความอุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา สวนผลไม้ และพืชไร่หลากหลายชนิด มีบ่อเลี้ยงปลา และเนื่องจากอยู่ใกล้เขื่อนจึงได้ประโยชน์จากเขื่อนอย่างเต็มที่จากชลประทาน

แผนที่อำเภอต๋อยสะเก็ด

แผนที่บ้านสันทราย ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด
จังหวัดเชียงใหม่

3. ขนาดของชุมชน

ชุมชนบ้านสันทราย มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 167 ครัวเรือน
มีจำนวนประชากรทั้งหมด 624 คน
จำนวนเพศชายรวม 314 คน
จำนวนเพศหญิง 310 คน

โครงสร้างประชากร

หมู่บ้านสันทราย มีครัวเรือนทั้งหมด 167 ครัวเรือน มีประชากรรวมทั้ง
หมดทั้งสิ้น 624 คน แยกเป็นชาย จำนวน 314 คน หญิงจำนวน 310 คน มีสมาชิกเฉลี่ย
ครอบครัวละ 4 คน ลักษณะประชากรจำแนกได้ดังนี้

ประชากรวัยเด็ก (อายุ 0-4 ปี) จำนวน 36 คน

ประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15-60 ปี) จำนวน 456 คน

ประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) จำนวน 132 คน

จำนวนคนเกิดในรอบปีที่ผ่านมา จำนวน 8 คน

จำนวนคนตายในรอบปีที่ผ่านมา จำนวน 9 คน

จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัว
ขยายปะปนกันประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก และบางหลังก็มีปู่ย่าตายายอาศัยอยู่ด้วย และเนื่องจาก
เป็นหมู่บ้านชนเมืองประชากรวัยแรงงานที่นอกเหนือจากการทำการเกษตรแล้ว ยังไปประกอบ
อาชีพในตัวเมือง ใช้ชีวิตเดินทางไป - กลับ ในการเดินทางไปทำงานในตัวเมือง มีจำนวนเล็กน้อย
ไม่ถึง 20% เท่านั้นที่ค้างในตัวเมือง

ดูจากโครงสร้างประชากรพบว่า สัดส่วนของวัยแรงงานที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู
เด็กและผู้สูงอายุมีส่วนค่อนข้างสูง ประชากรในวัยเด็กลดลง ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความสำเร็จ
ของโครงการวางแผนครอบครัว แต่จำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้า
ทางการแพทย์และการสาธารณสุข

ลักษณะของประชากรในหมู่บ้าน มีลักษณะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจ
ยิ้มแย้มแจ่มใส ชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในหมู่บ้านผู้สูงอายุยังเป็นปูชนียบุคคล ที่ทุกคนให้

ความเคารพนับถือให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น การแพทย์แผนไทย และการแก้ปัญหาความขัดแย้งของบุตรหลานและชุมชน

ตารางแสดงโครงสร้างประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุ/เพศ ข้อมูล 1 มกราคม 2543

กลุ่มอายุ (ปี)	เพศ		รวม	หมายเหตุ
	ชาย (คน)	หญิง (คน)		
0 - 6	13	23	36	
7 - 12	31	23	54	
13 - 18	16	20	36	
19 - 24	66	64	130	
25 - 40	73	22	155	
41 - 60	40	41	81	
60 →	75	57	132	
รวม	314	310	624	

ที่มาจากการสำรวจโดยสถานีนามัย ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ภาวะสุขภาพของประชากร

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์ในปัจจุบัน ทำให้โรคติดต่อหลายโรคที่เป็นปัญหาในอดีตเกือบจะไม่พบในปัจจุบัน เช่น โรคบาดทะยัก คอตีบ ไอกรน และโปลิโอ (พบ 1 ราย) ในทางกลับกันโรคไม่ติดต่อ อุบัติเหตุกลับมีอัตราสูงขึ้น โรคติดต่อร้ายแรงบางโรคยังคงพบอยู่มาก เช่น โรคเอดส์ โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการระบาดของโรค โดยเฉพาะวัยรุ่น วัยแรงงานชายและหญิงติดด้วย

โรคที่พบในหมู่บ้านสันทรายในรอบปีที่ผ่านมา เรียงตามลำดับดังนี้

1. โรคเอดส์ จำนวน 16 ราย
2. โรคซรา จำนวน 5 ราย
3. อุจจาระร่วงเฉียบพลัน จำนวน 4 ราย

4. ความดันโลหิตสูง จำนวน 4 ราย
5. เบาหวาน จำนวน 3 ราย
6. โรคไต จำนวน 2 ราย

4. ด้านการเมืองการปกครอง

ปัจจุบันจะมีการแบ่งแยกการปกครอง ออกเป็นเขต จำนวน 7 เขต เขตละประมาณ 15-20 หลังคาเรือน เพื่อความสะดวก ในการเกณฑ์แรงงานหรือการรวมกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งแต่ละเขตจะมีหัวหน้าเขตคนหนึ่งเป็นผู้ประสานงาน

บ้านสันทราย มีคณะกรรมการหมู่บ้านแบบเป็นทางการที่ประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ และมีพ่อหลวง(ผู้ใหญ่บ้าน) เป็นประธาน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบ ตามระเบียบของทาง ราชการ

ลักษณะของผู้นำชุมชน

ชาวบ้านจะเลือกเอาคนในหมู่บ้านหรือท้องถิ่นที่ชาวบ้านเห็นว่าเป็นคนดี มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีมนุษยสัมพันธ์ทั้งกับชาวบ้านและองค์กรทุกฝ่ายได้ดี โดยชาวบ้านจะคาดหวังในตัวผู้ใหญ่บ้านมาก

หมู่บ้านสันทราย มีผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันชื่อ นายประเสริฐ มั่งมาก อายุ 51 ปี บุคลิกภาพอ่อนโยน ชอบช่วยเหลือเป็นกันเอง เป็นที่พึ่งของชุมชนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ในหมู่บ้านยังมีผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่ด้วย ซึ่งได้แก่ ผู้สูงอายุที่ยังคงมีบทบาทหน้าที่ เช่น ด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ การให้คำปรึกษาหารือ ตัดสินปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ และอื่นๆ ผู้สูงอายุเหล่านี้ยังคงเป็นที่พึ่งของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

บทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน

ผู้ใหญ่บ้าน - เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองหมู่บ้าน ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ติดต่อประสานงาน กับองค์กรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่ - เป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากผู้ใหญ่บ้าน มีจำนวน 2 คน มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน การป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

กรรมการหมู่บ้าน - เป็นตัวแทนของชาวบ้านในการเข้าไปบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

หัวหน้าเขต - เป็นผู้ควบคุมดูแล ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตนั้น ๆ แทนผู้ใหญ่บ้าน เพราะเป็นวิธีการกระจายอำนาจการปกครองของหมู่บ้าน ให้เป็นเขตหรือกลุ่มที่มีขนาดเล็กลง เมื่อมีปัญหาอะไรก็สามารถพูดคุยหรือปรึกษาหารือกันได้ภายในเขต แล้วหัวหน้าเขตก็จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานต่อไป

ผู้ทรงคุณวุฒิ - เป็นผู้ที่ไม่เป็นทางการในหมู่บ้าน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ฝ่ายต่างๆ ในหมู่บ้าน ทั้งในด้านการพัฒนา การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

สมาชิก อบต. - มีหมู่บ้านละ 2 คน ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรเพื่อเป็นตัวแทนของชาวบ้านในองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณในการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมอาชีพ การออกข้อบังคับในการแก้ไขปัญหาผลกระทบและเหตุรำคาญต่าง ๆ จัดทำแผนพัฒนาตำบลและหมู่บ้าน

การจัดองค์กรในชุมชน

การรวมกลุ่มในชุมชนส่วนใหญ่ ได้แก่กลุ่ม อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน) กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มออมทรัพย์ ลักษณะของการก่อตั้งกลุ่ม โดยทั่วไปจะก่อตั้งขึ้นเองในชุมชน และมีบางกลุ่มที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐให้การสนับสนุน ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ด้านการดำเนินงานและทางด้านวิชาการ ปัญหาการดำเนินงานส่วนใหญ่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการติดต่อประสานงานในกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านสันทรายเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท แต่ก็ยังคงมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในลักษณะทั้งที่ไม่เป็นทางการ เช่น การลงแขกช่วยกันทำงาน การรวมพลังช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ (วันพ่อแห่งชาติ, วันแม่แห่งชาติ, วันสำคัญทางศาสนาและประเพณีต่างๆ) และแบบที่เป็นทางการ เช่น

1. กลุ่มบาคิก
2. กลุ่มเย็บผ้า

3. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์
4. กลุ่มหนุ่มสาว
5. กลุ่มแม่บ้าน
6. กลุ่มกองทุนเกลืออนามัย
7. กลุ่มแม่บ้านสุขาภิบาล
8. กลุ่มกองทุนโภชนาการ
9. กองทุนสงเคราะห์หมู่บ้าน
10. ชมรมผู้สูงอายุ (กำลังดำเนินการ)

กลุ่มและองค์กรต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญดังนี้ คือ

1. กลุ่มบาติก ก่อตั้งเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2538 จากการริเริ่มของภรรยาของผู้ใหญ่บ้านคนเดิม เกิดขึ้นเนื่องจากมีแม่บ้านบางคนที่มีฝีมือในการทำบาติก และได้ชักชวนเพื่อนบ้านใกล้เคียงให้ทำด้วยและได้ขยายใหญ่ขึ้นจนเป็นการรวมกลุ่ม
2. กลุ่มเย็บผ้า มีสมาชิกจำนวน 24 คน เกิดขึ้นเนื่องจากมีแม่บ้านได้นำผ้าจากภายนอกหมู่บ้านซึ่งมาว่าจ้างให้ทำ มีแม่บ้านหลายคนสนใจและรวมกลุ่มกันทำ
3. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ดำเนินการจัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในครัวเรือนที่เสียชีวิต เมื่อสมาชิกตาย จะเก็บเงินหลังคาเรือนละ 50 บาท และมอบหมายให้คณะกรรมการนำไปมอบให้แก่ญาติของผู้เสียชีวิต เพื่อจัดการศพต่อไป
4. กลุ่มหนุ่มสาว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มหนุ่มสาวได้มีการรวมพลังกันใช้ความคิดในการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า มีการร่วมมือประสานกันเพื่อให้มีโอกาช่วยเหลือตนเอง ชุมชนต่อไป
5. กลุ่มแม่บ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก และเพื่อรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และเพื่อช่วยเหลือตนเอง ชุมชน และสังคม
6. กลุ่มกองทุนเกลืออนามัย ก่อตั้งขึ้นเพื่อดูแลสุขภาพอนามัยในด้านโภชนาการและโรคคอพอก มีหน้าที่สำรวจจำนวนสมาชิกในหมู่บ้านที่มีอาการคอพอก และทำหน้าที่แจกจ่ายเกลืออนามัย
7. กลุ่มแม่บ้านสุขาภิบาล ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในด้านการเงิน เพื่อนำไปก่อสร้างและดูแลด้านสุขาภิบาล

8. กองทุนโภชนาการ ก่อตั้งขึ้นเพื่อดูแลด้านสุขภาพอนามัย และช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนด้านอาหาร

9. ชมรมผู้สูงอายุ (กำลังดำเนินการ) ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุในด้านสุขภาพอนามัย และส่งเสริมรายได้แก่ผู้สูงอายุ

5. วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภูมิปัญญาชาวบ้าน

5.1 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

ประชาชนในหมู่บ้าน ยังมีประเพณีและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาตั้งแต่ในอดีต ได้แก่ ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ ผู้อาวุโส) ประเพณีทำบุญในวันสงกรานต์ ประเพณียี่เป็ง การทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีสลากภัตร ประเพณีทานข้าวใหม่ สืบชะตาหมู่บ้านและอื่นๆ

5.2 ด้านความเชื่อ

สำหรับในด้านความเชื่อ ในชุมชนมีการนับถือผีต่างๆ อยู่บ้าง เช่น ผีบ้าน ผีเรือน ผีหม้อหนึ่ง ผีเสื้อบ้าน และยังคงเชื่อเรื่องซิด (สิ่งที่ทำแล้วทำให้เกิดอัปมงคล) เช่น ห้ามปลูกบ้านล้อมบ่อน้ำ ห้ามถมบ่อน้ำ ห้ามนำไม้ของวัดไปสร้างบ้าน และอื่นๆ

วัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อต่างๆ เหล่านี้ยังคงมีอยู่ในชุมชน โดยผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทเป็นผู้นำในการปฏิบัติและการถ่ายทอด โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ได้ลดขั้นตอน วิธีการ และความเข้มข้นลงอย่างมากและได้รับความสนใจจากเด็กและคนหนุ่มสาวน้อยลง

5.3 ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ในชุมชนยังคงมีภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านต่างๆ อยู่มากเช่น หมอเมือง (การรักษาโรคด้วยยาสมุนไพร) หมอน้ำมันต้ บันฝ้าย สานก้วย(แข่งไม้ไผ่) ทำโคมไฟด้วยกระดาก การทำไม้กวาดทางมะพร้าว ผู้สูงอายุมีบทบาทในด้านนี้อย่างมากเพราะผู้สูงอายุบางคนจะใช้ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นต่อมาด้วย แม้ว่าจะไม่ค่อยได้รับความสนใจและเห็นคุณค่าจากเด็กและคนหนุ่มสาวในชุมชนมากนักก็ตาม

6. ด้านการศึกษา

ในหมู่บ้านสันทราย มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง คือโรงเรียนบ้านสันทราย เปิดทำการสอนระดับชั้นอนุบาล 1 อายุ 4 ขวบ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันมีจำนวนนักเรียน 76 คน มีครูจำนวน 6 คน และยังมีศูนย์เด็กเล็กประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่งซึ่งเปิดดำเนินการโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยรับเลี้ยงและดูแลเด็กตั้งแต่อายุ 1.5 ขวบ จนถึง 4 ขวบ มีครูพี่เลี้ยงจำนวน 1 คน

ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ป.4 ถึง ป.6 เมื่อเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ส่วนใหญ่จะทำนา ทำสวนและรับจ้าง มีบางส่วนประมาณ 10 % ของประชากรที่ไปศึกษาต่อในตัวอำเภอคอยสะเก็ด และในตัวเมืองเชียงใหม่มีประชากรจบการศึกษาระดับต่าง ๆ

โรงเรียนบ้านสันทรายก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ.2510 การมีโรงเรียนเกิดขึ้นในชุมชนทำให้หมู่บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากพ่อแม่ของเด็ก ได้ส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาในโรงเรียน ทำให้เด็กได้รับความรู้ เรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดในวิชาความรู้สมัยใหม่ โรงเรียนไม่ได้สอนในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีหรือภูมิปัญญาที่ผู้สูงอายุมี ทำให้ความรู้ที่ผู้สูงอายุสอนหรือถ่ายทอดหายไป และผู้สูงอายุคิดว่าความรู้ของตนไม่มีประโยชน์และไม่สามารสอนให้เด็กได้ ส่วนเด็กก็ไม่เห็นความสำคัญของสิ่งที่ผู้สูงอายุสอนหรือถ่ายทอด และทำให้เด็กไม่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุด้วย

7. หน่วยงานของทางราชการในชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุและเด็ก

ในปัจจุบันหน่วยงานของทางราชการมีแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและดูแลเด็ก เยาวชนและผู้สูงอายุ ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคนสองวัยนี้หลายหน่วยงานด้วยกัน คือ

1. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีแผนและโครงการให้ความช่วยเหลือเด็กและผู้สูงอายุ ดังนี้คือ

- 1.1 จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ (กำลังดำเนินการ)
- 1.2 จัดโครงการรดน้ำคำหวัผู้สูงอายุ
- 1.3 จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนเรื่องยาเสพติด

1.4 สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน

1.5 ควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในเด็ก

2. สถานีนามัยตำบลหลวงเหนือ มีแผนและโครงการให้ความช่วยเหลือเด็กและผู้สูงอายุ ดังนี้คือ

2.1 โครงการตรวจหาโรคความดัน เบาหวาน โดยได้ประสานงานกับโรงพยาบาลดอยสะเก็ดในการตรวจรักษา และส่งต่อโรงพยาบาลเพื่อรักษาในขั้นตอนต่อไป

2.2 โครงการก่อตั้งชมรมผู้สูงอายุ (ซึ่งกำลังดำเนินการ) โดยร่วมมือกับ อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล)

2.3 โครงการคลินิกวัยทอง11

2.4 โครงการตรวจสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

2.5 โครงการอบรมเรื่องยาบ้าให้เด็กอายุ 14 ปี ขึ้นไป

2.6 โครงการจัดทำบัตรสุขภาพให้เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ

2.7 โครงการเยาวชนหลวงเหนือไม่เพื่อโยยาบ้า

นอกจากนี้สถานีนามัยตำบลหลวงเหนือยังได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากหน่วยงานภายนอกด้วย คือ

1. กองทุนโฆษณาการ กระทรวงสาธารณสุข

2. NGO (องค์กรเอกชน) ช่วยเหลือด้านการเงินโดยผ่านทาง

ธนาคารออมสิน

3. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอดอยสะเก็ด มีแผนและโครงการให้ความช่วยเหลือเด็กและผู้สูงอายุ ดังนี้คือ

3.1 โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเล็ก มีกิจกรรมดังนี้

- ฉีดวัคซีน ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง
- แนะนำโฆษณาการ
- ป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ

3.2 โครงการดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

3.3 โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กวัยเรียน มีกิจกรรมดังนี้

- ควบคุมโรคไข้สมองอักเสบ
- ควบคุมโรคหนองปวยริถ้าได้

3.4 โครงการส่งเสริมและป้องกันทันตสุขภาพในโรงเรียน

3.5 โครงการมุมความรู้ในโรงเรียน

3.6 โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยมีกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเนื่องในวันผู้สูงอายุแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2543
- กิจกรรมพัฒนาความพร้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

4. สำนักงานประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคอยสะเก็ด (กศน.) มีแผนและโครงการให้ความช่วยเหลือเด็กและผู้สูงอายุ ดังนี้

- 4.1 โครงการอบรมให้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 4.2 โครงการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เอดส์ ยาเสพติด
- 4.3 โครงการจัดทำที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

สำนักงานประสานงานการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอคอยสะเก็ด ได้เปิดสอนหลักสูตรระยะสั้นสำหรับเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุด้วย ดังนี้คือ

1. เปิดสอนดนตรีพื้นบ้าน
2. เปิดสอนการจักสาน (สำหรับผู้สูงอายุ)
3. เปิดสอนวิชาชีพหมอเมือง
4. เปิดสอนซิลค์สกรีน (สำหรับเด็กและเยาวชน)

5. พัฒนาการอำเภอคอยสะเก็ด มีแผนงานและโครงการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ และเด็กดังนี้คือ

5.1 การส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยจัดงบประมาณในด้านผู้ดูแลเด็กตั้งแต่ 3-6 ปี ให้มีความเจริญทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

5.2 จัดโครงการอาหารกลางวัน และอาหารเสริม (นม) ให้แก่ศูนย์เด็กเล็กในหมู่บ้าน

6. โรงเรียนบ้านสันทราย มีแผนงานและโครงการเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กดังนี้คือ

- 6.1 จัดกิจกรรมวันเด็ก
- 6.2 จัดกิจกรรมวันรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์

6.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กในด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยเชิญผู้สูงอายุมาสอนในด้านการจักสาน การนวดแผนโบราณ และอื่น ๆ

7. วัดสุขวิเวการาม มีแผนงานและ โครงการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็ก ดังนี้คือ

7.1 กิจกรรมสร้างน้ำพระและรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่

7.2 กิจกรรมเขตปลอดยาเสพติด

7.3 ชมรมวัยรุ่นคุณธรรม

แผนและโครงการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุและเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนมีเป็นจำนวนมาก แต่จะเน้นให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจกับสุขภาพ ไม่ค่อยมีความช่วยเหลือในด้านจิตใจและสังคม โดยเฉพาะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ของคนทั้งสองวัยนี้ และไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้สูงอายุและเด็กยังคงมีปัญหาด้านความสัมพันธ์ จิตใจ และอารมณ์เช่นเดิม

8. ปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านสันทราย

ปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านสันทราย หมู่ที่ 6 ตำบลลวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ในมุมมองของกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่เป็นหลักในการวิจัย เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็ก ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้ดังนี้

1. ยาเสพติดระบาดในหมู่บ้าน ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของหมู่บ้านเพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องของเยาวชนของชาติ เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านติดยาเสพติดประมาณ 5- 10 คน และมีแหล่งจำหน่ายยาเสพติดในหมู่บ้านด้วย

2. ผู้นำชุมชนและ ผู้นำกลุ่มองค์กรต่างๆในหมู่บ้านไม่เข้มแข็ง ผู้นำขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดการติดต่อประสานงานกับองค์กรชุมชนภายนอก ทำให้โครงการต่างๆของหน่วยงานของทางราชการหรือหน่วยงานเอกชนต่างๆมาไม่ถึงหมู่บ้านหรือมาถึงล่าช้า ทำให้ชุมชนเสียผลประโยชน์

3. ขาดกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อนำมาลงทุนในธุรกิจขนาดย่อมหรือธุรกิจในครัวเรือน เช่น การปักผ้า การทำหมอน การทำศูนย์สมุนไพรอบตัวรักษาโรค การจักสาน

การทำขนมขบเคี้ยวและอื่น ๆ ซึ่งธุรกิจครัวเรือนนี้ใช้ทุนไม่มาก เพียงแต่อาศัยความชำนาญและมีเงินหมุนเวียนก็สามารถสร้างอาชีพให้กับบุคคลในชุมชนได้

4. มีผู้สูงอายุหลายครอบครัวที่ไม่มีลูกหลานเลี้ยงดู ลูกหลานไม่ส่งเสียเงินให้ใช้ ไม่เอาใจใส่และลูกบางคนยังส่งลูกมาให้ผู้สูงอายุเลี้ยง ทำให้ผู้สูงอายุมีความเดือดร้อนในด้านค่าใช้จ่าย ผู้สูงอายุต้องทำงานหารายได้เลี้ยงตัวเองและเลี้ยงหลานและส่งเสียหลานให้เรียนหนังสือ

5. มีเด็กหลายกลุ่มในหมู่บ้านที่ติดเชื้อ HIV จากพ่อแม่ พ่อแม่หย่าร้างกัน พ่อแม่ไปทำงานที่อื่น และพ่อแม่เสียชีวิต เด็กเหล่านี้ต้องเป็นภาระให้กับบุคคลในครอบครัวหรือญาติผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นปัญหาต่อชุมชนหรือของชาติได้ในอนาคต

6. ไม่มีร้านค้าชุมชนของหมู่บ้าน มีหลายครอบครัวในชุมชนที่มีความสามารถเฉพาะตัวในการผลิตสินค้าที่น่าสนใจ เช่น การผลิตโคมไฟ การสานตะกร้าไม้ไผ่ ก่อถ่วงข้าว การทำไม้กวาด การทำยาสมุนไพรและบางครอบครัวก็มีผลิตผลทางการเกษตรที่มีชื่อเสียง เช่น มะไฟหวาน แต่ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไม่มีสถานที่จำหน่ายและขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกชุมชน

7. ขาดแคลนสาธารณูปโภคที่สำคัญของชุมชน เช่น ไม่มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ ขาดหนังสือสำหรับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ไม่มีที่ทิ้งและกำจัดขยะ ไม่มีรถโดยสาร ที่วิ่งภายในหมู่บ้านและติดต่อกับภายนอกชุมชน สิ่งเหล่านี้เป็นความจำเป็นที่ชุมชนมองว่าจะช่วยอำนวยความสะดวกและทำให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าและมีความเป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น

8. ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ ชุมชนมีอาชีพหลักคือการทำเกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกพริก ถั่วเหลือง มะม่วง ลำไย เป็นต้น แต่ราคาของผลผลิตเหล่านี้มีกตกต่ำขายได้ไม่คุ้มกับการลงทุน ทำให้มีการออกไปทำงานนอกชุมชน

9. มีการว่างงานเยาวชนไม่มีงานทำในช่วงปิดเทอม ผู้สูงอายุไม่มีรายได้ ผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานว่างงาน ไม่มีการจ้างงานในชุมชน ทำให้มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและอื่น ๆ ตามมา เช่น ยาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย รายได้ต่ำ รายจ่ายสูง เป็นต้น

9. ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสันทราย

ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ในมุมมองของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นหลักในการวิจัย เช่น สตรีแม่บ้านกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาระต้องเลี้ยงหลานซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุได้ดังนี้ คือ

1. ปัญหาทางด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุมักเจ็บป่วยด้วยโรคที่เป็นไปตามวัย เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ปวดหลัง ปวดเอว ปวดข้อ นอนไม่หลับ อารมณ์แปรปรวน โรคเหล่านี้มักเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั่วไปรวมทั้งผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสันทรายด้วย
2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีผู้สูงอายุจำนวนมากจำเป็นต้องช่วยครอบครัวหารายได้ เนื่องจากผู้สูงอายุเห็นว่าตัวเองยังมีแรงและกำลังที่สามารถทำงานได้ ซึ่งเป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรงและกำลังมากนัก นอกจากนี้ผู้สูงอายุบางคนไม่มีลูกหลานเลี้ยงจึงต้องหารายได้ช่วยเหลือตนเอง แต่เนื่องจากไม่มีใครต้องการจ้างแรงงานผู้สูงอายุมากนัก จึงทำให้ผู้สูงอายุมีปัญหาทางเศรษฐกิจ
3. ผู้สูงอายุมีภาระต้องเลี้ยงหลาน เนื่องจากบุตรของผู้สูงอายุ ต้องไปทำงานนอกหมู่บ้านหรือเสียชีวิต หรือติดเชื้อ HIV ทำให้ต้องทอดทิ้งเด็กให้เป็นภาระแก่ผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านปัจจัย 4 การศึกษา เป็นต้น
4. ผู้สูงอายุขาดความรัก ความอบอุ่นและขาดคนดูแลเอาใจใส่ เนื่องจากคนในครอบครัวของผู้สูงอายุต้องไปประกอบอาชีพนอกชุมชน เพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว กลับบ้านมีค่าหรือนานๆ จึงกลับมาเยี่ยมบ้าน ทำให้ไม่มีเวลาดูแลผู้สูงอายุ บางครอบครัวเห็นว่าผู้สูงอายุในบ้านมีความรู้น้อย มีความคิดไม่ทันต่อเหตุการณ์ และไม่มาขอคำปรึกษาแนะนำ เป็นต้น
5. ขาดกลุ่มหรือชมรมเพื่อคนสูงอายุในชุมชน ผู้สูงอายุต้องการมีชมรมในหมู่บ้านเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำ ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมให้รายได้เช่น กลุ่มนวดแผนโบราณ กลุ่มสมุนไพร กลุ่มหมอยา เป็นต้น ซึ่งการรวมกลุ่มเช่นนี้จะประโยชน์มากต่อผู้สูงอายุต่อไป
6. ขาดสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุหลายคนในหมู่บ้านต้องไปร่วมกิจกรรม การออกกำลังกายและการบริหารที่หมู่บ้านอื่น ซึ่งต้องเดินทางไกลออกไปผู้สูงอายุที่มีลูกหลานเลี้ยงดูเท่านั้นจึงจะมีเวลาไปร่วมได้ ถ้ามีสถานที่ออกกำลังกายในหมู่บ้านและมีผู้นำกิจกรรมการบริหารภายในหมู่บ้าน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็จะได้รับประโยชน์ด้วย
7. ไม่มีร้านค้าชุมชนสำหรับจำหน่ายสินค้าที่ผู้สูงอายุผลิต ผู้สูงอายุบางคนมีความสามารถในการผลิตสินค้าที่น่าสนใจ เช่น การทำโคมไฟ การทำตะกร้าด้วยไม้ไผ่ การทำไม้กวาด สินค้าเหล่านี้ผู้สูงอายุมักทำอยู่ที่บ้าน และเลี้ยงหลานไปด้วย แต่เมื่อทำได้เป็นจำนวนมากแล้วก็ไม่สามารถจำหน่ายได้เนื่องจากไม่มีสถานที่วางจำหน่ายสินค้าและขาดการสนับสนุนด้านการตลาด ผู้สูงอายุจึงหมดกำลังใจที่จะผลิตต่อไป ทำให้สูญเสียรายได้ของครอบครัวและขาดการสานต่อทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

8. ผู้สูงอายุต้องรับภาระเลี้ยงดูและช่วยเหลือบุตรของตนที่ติดเชื้อ HIV และป่วยด้วยโรคเอดส์อยู่ในบ้าน ทำให้เป็นภาระแก่ผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน เช่น การหาอาหารให้รับประทาน การพาไปหาหมอ การช่วยปลอบใจและการเป็นกำลังใจ เป็นต้น

10. ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุที่มีภาระต้องเลี้ยงหลานในชุมชนบ้านสันทราย

ในมุมมองของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาระต้องเลี้ยงหลาน ผู้สูงอายุกลุ่มที่มีภาระต้องเลี้ยงหลานนี้ นอกจากจะมีปัญหาและความต้องการเหมือนผู้สูงอายุในชุมชนโดยทั่วไปแล้ว ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังต้องเลี้ยงหลาน จึงมี ปัญหาและความต้องการมากขึ้นอีกหลายด้าน ดังนี้ คือ

1. ลูกหลานที่ไปทำงานไกลบ้านไม่กลับมาเยี่ยมผู้สูงอายุที่มีภาระต้องเลี้ยงหลาน หรือบางคนนาน ๆ กลับบ้านครั้ง บางครอบครัวกลับบ้านเดือนละ 1-2 ครั้งก็ถือว่าดีที่สุดแล้ว ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเหงา ขาดที่พึ่ง มีความวิตกกังวล ขาดคนดูแลเอาใจใส่ และเกิดความไม่มั่นคงในชีวิต

2. ลูกหลานไม่ให้เงินช่วยเลี้ยงหลาน เนื่องจากฐานะยากจนมาก ไปทำงานนอกหมู่บ้านก็ได้เงินเพียงเล็กน้อยซึ่งเพียงพอสำหรับตัวเองเท่านั้น ไม่เพียงพอสำหรับเลี้ยงลูกและพ่อแม่ได้ จึงได้ฝากภาระการเลี้ยงลูกไปให้ผู้สูงอายุที่บ้านแทนเพราะรู้ว่าผู้สูงอายุมีความสามารถพอที่จะเลี้ยงดูลูกของตนเองได้ ทำให้ผู้สูงอายุลำบากในการหารายได้

3. หลานมีนิสัยคือ เกเร หนีโรงเรียน ดิฉันเสพติด พฤติกรรมเหล่านี้สร้างความหนักใจให้กับผู้สูงอายุอย่างที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่สามารถแก้ไขได้

4. ผู้สูงอายุไม่มีคนดูแลเวลาเจ็บป่วย บางครั้งผู้สูงอายุมีปัญหาทางด้านสุขภาพเจ็บป่วยต้องเข้าโรงพยาบาลหรือนอนรักษาตัวอยู่บ้านทำให้ไม่มีใครดูแลหลาน โดยเฉพาะหลานที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ทำให้ต้องรบกวนและเป็นภาระแก่เพื่อนบ้านข้างเคียงต้องช่วยดูแลและสิ่งนี้ทำให้ผู้สูงอายุวิตกกังวลมาก

5. พ่อหรือแม่ของเด็กเสียชีวิตทิ้งลูกให้ผู้สูงอายุเลี้ยงดู ผู้สูงอายุต้องรับผิดชอบในทุก ๆ ด้านเช่นในด้านปัจจัย 4 การเรียนการสอนและส่งสอนและอื่นๆผู้สูงอายุวิตกกังวลกลัวว่าเมื่อตนเสียชีวิตแล้วและเด็กยังไม่โตยังไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้เด็กจะลำบากไม่มีใครเลี้ยงดูต่อไป

11. ปัญหาและความต้องการของเด็ก (อายุต่ำกว่า 18 ปี) ในชุมชนบ้านสันทราย

ปัญหาและความต้องการของเด็กในชุมชนบ้านสันทรายในมุมมองของบุคคลกลุ่มต่างๆที่เป็นหลักในการวิจัย เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาระต้องเลี้ยงหลาน กลุ่มเด็กและกลุ่มเยาวชนซึ่งสามารถสรุปปัญหาและความต้องการของเด็กในชุมชนได้ดังนี้ คือ

1. ขาดแคลนสนามกีฬา เด็กๆสามารถไปเล่นกีฬาที่สนามกีฬาของโรงเรียนประจำหมู่บ้านได้ แต่สนามกีฬาก็คับแคบและขาดอุปกรณ์การกีฬาแทบทุกชนิด เด็กๆต้องหาอุปกรณ์การกีฬาไปเล่นเอง เนื่องจากทางโรงเรียนประจำหมู่บ้านไม่มีงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์กีฬาเหล่านั้นได้ และสนามกีฬาก็เล็กเกินไป เล่นกีฬาได้กลุ่มเล็กๆกลุ่มเดียวเท่านั้น ส่วนใหญ่สนามจะถูกครอบครองโดยเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิงจะไม่มีโอกาสได้เล่นเลย

2. ได้เงินไปโรงเรียนน้อย เนื่องจากพ่อแม่ปู่ย่าตายายมีรายได้ใช้จ่ายในครอบครัวไม่มากนัก ทำให้ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ การใช้จ่ายทุกอย่างต้องประหยัด เงินที่จ่ายให้เด็กไปโรงเรียนก็ต้องน้อยลงตามส่วน เด็กบางคนไม่เข้าใจความจำเป็นของพ่อแม่ จึงเรียกร้องเอาเงินเพิ่มซึ่งเป็นไปได้ยาก

3. ชุมนักเรียนไม่เพียงพอ เด็กหลายคนพ่อแม่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ชุมนักเรียนของเด็กจึงมีจำนวนแค่ 2 ชุมนักเรียนต้องซักทุกวันหรือไม่กี่ใส่ซ้ำ ทำให้บางครั้งเด็กไม่มีเวลาที่จะซัก เพราะเด็กต้องช่วยครอบครัวทำงานอย่างอื่นและต้องทำการบ้านด้วย

4. พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ พ่อแม่ของเด็กบางคนต้องไปทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัวเมื่อพ่อแม่กลับมาถึงบ้านก็เหนื่อยและต้องการพักผ่อน จึงทำให้ไม่มีเวลาได้พูดคุยกับลูก ทำให้ลูกบางครั้งมีปัญหา จึงไม่รู้จะปรึกษาใคร ทำให้เด็กว่าเหว ขาดความอบอุ่น

5. พ่อแม่ปู่ย่าตายายไม่สอนการบ้าน เด็กหลายคนโดยเฉพาะเด็กที่เรียนอยู่โรงเรียนประถม ทำการบ้านไม่ได้จะถามพ่อแม่ พ่อแม่ก็ไม่อยู่บ้านจะถามปู่ย่าตายายก็ไม่ได้เพราะปู่ย่าตายายก็ไม่มีความรู้ เด็กจึงไม่ได้ส่งการบ้านครูบ่อยๆและถูกทำโทษ

6. ขาดที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ขาดหนังสือบันเทิง การ์ตูนและอื่นๆ บางครั้งเด็กโดยเฉพาะเด็กชั้นประถมต้องออกไปเล่าข่าวหน้าชั้นเรียนทุกวัน แต่เด็กเหล่านี้ไม่ทราบว่าจะไปหาข่าวได้ที่ใด เพราะที่บ้านของเด็กไม่มีหนังสือพิมพ์อ่าน ต้องไปอ่านที่โรงเรียนและต้องรอเนื่องจากหนังสือพิมพ์มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

12. ปัญหาและความต้องการของเยาวชนในชุมชน (อายุ18ปีขึ้นไป)

ปัญหาและความต้องการของเยาวชน (อายุ18ปีขึ้นไป) ในชุมชนบ้านสันทรายในมุมมองของบุคคลกลุ่มต่างๆที่เป็นหลักในการวิจัย เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและความต้องการของเยาวชนได้ดังนี้

1. เยาวชนติดยาเสพติด ยาเสพติดในที่นี้ได้แก่ พงขาว ยาม้า เยาวชนในหมู่บ้านติดยาเสพติดเหล่านี้หลายคนทั้งผู้หญิงและผู้ชาย สาเหตุในการแพร่ระบาดของยาเสพติดนั้นมีหลายประการด้วยกัน เช่น เพื่อนชวน ต้องการทดลอง เครียดและอิทธิพลจากสื่อต่างๆ
2. การคบเพื่อนนอกหมู่บ้าน และมั่วสุม ก่อปัญหาเช่น ลักเล็กขโมยน้อย ก่อเรื่องทะเลาะวิวาท ทำให้เกิดความไม่สามัคคีกันในกลุ่มเยาวชน
3. เยาวชนไม่มีงานทำในช่วงปิดเทอม เยาวชนหลายคนในหมู่บ้านไปหางานทำนอกหมู่บ้าน เพื่อหาทุนสำหรับค่าใช้จ่ายในเทอมถัดไป หาไม่ได้หรือถ้าหาได้บางครั้งทำแล้วได้ค่าน้อย ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย
4. เยาวชนในหมู่บ้านคบเพื่อนต่างเพศแบบชู้สาวก่อนถึงวัยอันควรมากขึ้น ทำให้บางคนต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน หรือเรียนไม่จบด้วยสาเหตุนี้
5. เยาวชนหนีโรงเรียน เยาวชนบางคนหนีโรงเรียน ไม่ไปเรียนหนังสือ มาหลบอยู่ตามบ้านเพื่อนในหมู่บ้านแล้วมั่วสุมกันติดยาเสพติดและมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวและอื่นๆ

13. ปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่อยู่กับผู้สูงอายุ

ปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่อยู่กับผู้สูงอายุ ในมุมมองของบุคคลกลุ่มต่างๆที่เป็นหลักในการวิจัย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้นำชุมชน โดยผู้วิจัยได้สรุปได้ดังนี้คือ

1. ขาดความอบอุ่น เด็กต้องการให้พ่อแม่อยู่พร้อมหน้ากันในครอบครัว แม้มีปู่ตา ยายอยู่ด้วย ก็ไม่มีความสุขเท่าที่มีพ่อแม่อยู่ด้วย
2. เด็กต้องช่วยทำงานบ้าน ไม่มีเวลาไปเที่ยวเตร่ เล่นกีฬาหรือเล่นสนุกกับเพื่อน เด็กหลายคนเมื่อกลับจากโรงเรียนต้องทำงานบ้านช่วยปู่ตายายก่อนจึงจะไปเล่นได้ บางครั้งเด็กไม่ยอมทำแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ เพราะสงสารปู่ตายาย

3. ผู้สูงอายุไม่เข้าใจ บางครั้งเด็กเกิดความอึดอัดและท้อใจมาก เพราะผู้สูงอายุมักจะขี้บ่น ชอบพูดว่าโดยไม่มีเหตุผล บางครั้งวิตกกังวลหรือเป็นห่วงเกินเหตุ ทำให้เด็กมองว่าน่าเบื่อ

4. ช่องว่างระหว่างวัยเด็กและเยาวชน บางครั้งมีปัญหาทั้งทางร่างกายและจิตใจ แต่ไม่ต้องการปรึกษาผู้สูงอายุเพราะเห็นว่าผู้สูงอายุจะไม่เข้าใจและแก้ปัญหาไม่ได้ ปู่ย่าตายายต้องการให้หลานอยู่แต่บ้าน เฝ้าบ้าน ทำงานบ้าน แต่เด็กๆต้องการคบเพื่อน ไปหาเพื่อน ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ มากกว่าที่จะต้องไปวัดกับปู่ย่าตายาย หรือไปเยี่ยมญาติ